

Cantatedienst zondagavond in de Pauluskerk

‘Gott ist mein König’ BWV 71

Na een zomerstop van enkele maanden treedt de Bach Cantorij aanstaande zondag weer voor het voetlicht met een wel bijzonder rijk gestoffeerde cantate. Omdat de Nicolaaskerk nog onder restauratie is, vindt de interkerkelijke cantatedienst plaats in de Pauluskerk, 19.30 uur. Voorganger is ds. Marleen Kool.

Vocale solisten zijn Paulien van der Werff, Tim Braithwaite, Falco van Loon en Janko Fraanje. Solisten, koor en orkest van de BCB staan onder leiding van Boudewijn Jansen.

Mühlhausen: een onvervuld verlangen

Slechts een krap jaar zou Johann Sebastian Bach in Mühlhausen verblijven (juli 1707- medio juni 1708). In oktober 1707 treedt hij in het huwelijk met Maria Barbara en begin 1708, 22 jaar oud en aanstaand vader, componeert Bach zijn eerste grootschalige werk. Ter gelegenheid van de jaarlijkse installatie van het stadsbestuur, de zogenaamde Ratswechsel, werden op 4 februari 1708 de twee nieuwe burgemeesters en de 48 raadsleden van de vrije rijksstad Mühlhausen in Thüringen toegezongen en –gespeeld in de Marienkirche.

Traditiegetrouw werd de uitvoering van dit Rats-Stückchen herhaald op de eerstvolgende zondag in de Blasiuskerk, waar Bach in juli 1707 als organist was benoemd.

Na tegenslagen in Arnstadt en zeker na zijn overrompelende ervaringen tijdens het bezoek aan Buxtehude in Lübeck (1705-06), was Bach vastbesloten om het muzikale niveau op zijn nieuwe post in Mühlhausen op te vijzelen met een ambitieus toekomstplan: het generen van goed gecomponeerde kerkmuziek ter ere van God. Het werd zijn levensmotto: soli Deo gloria. Eenmaal cantor in Leipzig is dat ambitieuze plan tot volle wasdom en luister gekomen (1723-1750). Maar in Mühlhausen ging de droomwens nog in rook op, omdat hij slechts kon beschikken over een ‘heilloze combinatie van schoolkoren, niet-professionele hulpkrachten, studenten en stadsmuzikanten’.

BWV 71: een Glückwünschende Kirchen Motetto

Voor het in opdracht gecomponeerde én uitgegeven Rats-Stückchen ‘Gott ist mein König’ waren kennelijk wel ervaren muzikale krachten voorhanden om een spectaculaire uitvoering te garanderen. In navolging van Buxtehude’s Abend-Musiken uit Lübeck, ontwierp Bach een meerkorig model. Hij schreef zijn Rats-Stück voor de breedst denkbare bezetting: de instrumentalisten zijn verdeeld in vier groepen (strijkers, koperblazers, rietblazers en blokfluiten) ieder met hun eigen basinstrument; de zangers in twee vocale koren, een solistisch bezet kwartet en een groter ensemble ripienisten (steunzangers). Het orgel heeft naast een continuorol óók een solopartij te spelen (deel 2). Ongetwijfeld stonden de verschillende groepen verspreid in de Marienkirche opgesteld om een overdonderend muzikaal effect te sorteren.

Het gehele ensemble klinkt alleen in het eerste (1) en laatste deel (7) van deze cantate. In de andere delen klinken diverse combinaties van stemmen en instrumenten al naar gelang de tekst. In deel 2 een minimale bezetting van tenor, sopraan, orgel (+ violone), deel 3 een vocale koorfuga voor solo kwartet met orgel, deel 4 een bassolo gecombineerd met twee groepen houtblazers en in deel 5 interrumpieren drie trompetten en pauken op gezette momenten het pleidooi voor vrede in de altaria.

Een vredig koerend duivenkoor

Dat brengt ons bij deel 6: een schoner muzikaal juweel heeft Bach niet geschreven, of het zou verborgen moeten zitten tussen de verloren schatten van al die verdwenen cantates....

Du wollest dem Feinde nicht geben die Seele deiner Turteltauben. Lever de ziel van jouw tortelduiven niet over aan de vijand. De tekst is een letterlijk citaat uit Psalm 74 (vers 19) die de literaire en theologische ruggengraat vormt in deze cantate. Het openingskoor citeert vers 12: God is mijn koning van oudsher, die in het midden der aarde verlossing bewerkt. Vers 16 duikt op in deel 4: uwer is de dag, uwer ook de nacht; u bent het die hemellicht en zon hebt gesteld. U bent het die al de grenzen der aarde hebt bepaald.

Hoewel geschreven voor een stadspolitieke en dus ogenschijnlijk wereldse ceremonie, zijn het vrijwel uitsluitend oudtestamentische teksten – naast psalm 74 ook fragmenten uit Samuel, Genesis en Deuteronomium – die de grondstof leveren voor deze af en toe explosieve cantate. Het slotdeel (7) met het gezwollen Glück, Heil und großer Sieg is weliswaar gericht aan de hoogste wereldlijke leider in die tijd, de keizer van het heilige roomse rijk Jozef I (1678-1711), maar de titel van de cantate spreekt duidelijker taal. Voor Bach lag het hoogste leiderschap onbetwist in andere handen.

Een Spektakel

Zondagavond dus, 19.30 uur spektakel in de Pauluskerk. Gott ist mein König, de enige cantate van Bachs hand die tijdens zijn leven in druk is verschenen.

Baroktrompetten, pauken, blokfluiten, rietblazers en alle leden van de vioolfamilie + orgel, twee vocale formaties en een bevlogen dirigent. Wat wilt u nog meer!

[zie ook: <http://eduardvh.home.xs4all.nl>]

Verzoeken dit vignet bij het artikel te plaatsen en –indien mogelijk– een foto van één van de vocale solisten en/of dirigent (zie bijlage)